

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЛІСОТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

МАЙОР

Ольга Володимирівна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБЛІГОВИХ КОШТІВ
ЗВІРО- ТА МИСЛИВСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Спеціальність 08.00.05 - Економіка,
організація управління народним го
лого галузями

АВТОРЕФЕРАТ

дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Львів-1994

AB 29.400

Дисертація є рукопис

Дисертація виконана на кафедрі маркетингу та кон'юнктури ринку
Українського державного лісотехнічного університету

Наукові керівники - доктор економічних наук, професор М.В.РИМАР
кандидат економічних наук, доцент В.С.ПІЛІШКО

Офіційні опоненти - академік АН ВШ України, доктор економічних
наук, професор І.Р. МИХАСЮК
кандидат економічних наук, доцент В.І.СОЛОВІЙ

Провідна установа - виробниче лісозаготівельне об'єднання
"Прикарпатліс", м. Івано-Франківськ

Захист відбудеться "22" березня 1994р. в "14.30" год.

на засіданні спеціалізованої вченої ради І' 068.29.02
Українського державного лісотехнічного університету за
адресою: 290057, м.Львів, вул. Пушкіна, 103, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці
Українського державного лісотехнічного університету.

Автореферат розісланий "18" лютого 1994 р.

Вчений секретар
спеціалізованої
вченої ради

Т.А.НОСОВСЬКИЙ

ЛНБ України ім.В.Стефаника

00777847 (1)

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку народного господарства України характеризується кордними змінами, які зумовили перехід економіки на нові методи господарювання. В період переходу до ринкової економіки особливу увагу набувають проблеми раціонального використання обігових коштів, прискорення їх оборотності, активізації всього комплексу товарно-грошових відносин. Від того, наскільки ефективно використовуватимуться обігові кошти підприємств та організацій, в кінцевому рахунку залежить ефективність всього народного господарства України. Вирішенні цієї проблеми головне місце займає створення гнучкої системи управління економікою і, зокрема, обіговими коштами.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є дослідження об'єктивних закономірностей формування обігових коштів звіро- та мисливських господарств України, аналітична оцінка їх стану, обґрунтування теоретичних передумов та розробка заходів по ефективному їх використанню.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі задачі:

- визначення суті, структури, місця і ролі обігових коштів в економічному потенціалі країни;
- дослідження особливостей формування обігових коштів та можливостей їх вдосконалення в умовах переходу до ринкової економіки;

обґрунтування необхідності розробки економічних показників використання обігових коштів та вдосконалення діючої практики їх нормування;

- розробка заходів по ефективному використанню обігових коштів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є звіро- та мисливські господарства України. Предмет дослідження - обігові кошти звіро- та мисливських господарств, їх структура та особливості функціонування на сучасному етапі розвитку економіки.

Ступінь вивчення питання. Організації та раціональному використанню обігових коштів в економічній літературі присвячено

значну кількість наукових праць. Цією проблемою займались С.Б. Гаригольц, М.Г. Багал, А.М. Бірма, П.Г. Бунич, В.П.Д"ченко, П.Н. Жевтяк, Р.В. Корнява, М.С. Лісціан, В.Л. Перламуров, М.А. Пессель, І.Д. Фасоляк та інші, в роботах яких досліджувались питання теоретичного і прикладного характеру.

Проблемі ефективного використання обігових коштів, які складають основу економічного потенціалу підприємств, особливо увагу приділяли Д.А. Аллахвердян, Г.В. Багрова, В.С. Бард, О.Г. Біла, М.Д. Дем"яненко, В.П. Досаріна, В.М. Кущнір, Д.С. Моляков, В.С. Пінішко та інші.

Разом з тим до цього часу в економічній літературі продовжуються дискусії про економічну суть обігових коштів, які вимагають вирішення питання ефективності їх використання з урахуванням специфіки технології, організації виробництва і випуску продукції.

Щодо оцінки ступеню вивчення стану обігових коштів звірота мисливських господарств України необхідно відмітити, що це питання в економічній літературі майже не висвітлювалось і практично не вивчене.

Методологія та методика дослідження. Методологічною основою дослідження стало вивчення теоретичних питань по суті та організації обігових коштів, постанов уряду з питань реформування економіки України, монографічної та спеціальної літератури. В процесі дослідження використовувались методи аналізу з застосуванням експертних оцінок, групувань по однорядних ознаках, методи кореляції функціонально-вартісного аналізу та інші

Наукова новизна. В представленій на захист дисертаційній роботі розглянуті питання наукового характеру ефективності використання обігових коштів звірота мисливських господарств:

- уточнені та розвинуті окремі аспекти визначення обігових коштів, запропонована система показників ефективності їх використання;

- науково обгрунтована необхідність вдосконалення діючої системи нормування обігових коштів і запропонована методика нормування обігових коштів звірогосподарств;

- розроблені шляхи покращення організації хутряного виробництва та господарсько-фінансових відносин звірота мисливських

господарств в умвах територіально-міжгалузевої інтеграції.

Практична значимість роботи полягає в тому, що в результаті теоретичних узагальнень та оцінки стану використання обігових коштів були розроблені конкретні рекомендації по покращенню їх використання: запропонована система показників ефективності використання обігових коштів звіро- та мисливських господарств; розроблена методика формування обігових коштів звірогосподарств; визначено шляхи покращення організації хутряного виробництва в умовах переходу до ринкової економіки. Розроблені автором норми обігових коштів впроваджені в дію на території України в 1988р.

Апріація дисертації. В дисертації використані результати наукових досліджень за період 1978-1993 р.р., одержаних автором у Львівському торгово-економічному інституті, Белгородському кооперативному інституті та Львівському лісотехнічному інституті при виконанні бюджетних і госпдоговірних тем.

Інформаційну основу склали практичні матеріали по розвитку і організації виробництва в звіро- та мисливських господарствах України, такі статистичної та бухгалтерської звітності.

Результати досліджень були заслухані на науково-практичних конференціях Львівського торгово-економічного інституту /1979-1981 р.р./, Белгородського кооперативного інституту /1982-1991рр./, Московського фінансового інституту /1980р./, Одеського інституту народного господарства /1986р./, Іркутського інституту народного господарства /1990р./, Тернопільського інституту народного господарства /1990р./ та Львівського лісотехнічного інституту, /1992-1993 р.р./.

Публікації. Основні положення дисертації викладені в десятих роботах за загальним обсягом 4,2 др.а.

Обсяг і структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох частин, висновків, списку використаної літератури і додатків, загальним обсягом 205 сторінок.

2. ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність проблеми, мети і задачі дослідження, позначається наукова новизна і практична значимість дисертаційної роботи.

В першій частині "Обігові крти звіро- та мисливських

господарств в умовах вдосконалення господарського механізму" визначаються суть і основи організації обігових коштів звіро- та мисливських господарств; розглядаються теоретичні основи нормування обігових коштів і обливості виробничої діяльності звіро- та мисливських господарств України.

В другій частині "Аналітична оцінка ефективності використання обігових коштів звіро- та мисливських господарств України" відображається стан обігових коштів, їх структура, аналіз джерел формування та характеристика діючої системи нормування обігових коштів.

В третій частині - "Шляхи підвищення ефективності використання обігових коштів звіро та мисливських господарств України" визначаються конкретні шляхи підвищення ефективності використання обігових коштів: запропонована система показників ефективності використання обігових коштів, розроблена методика нормування обігових коштів звірогосподарств, а також пропозиції по вдосконаленню господарсько-фінансових відносин в період переходу до ринкової економіки.

3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Проведеними дослідженнями встановлено, що категорія "обігові кошти" в економічній літературі трактується неоднозначно і по ряду питань з теорії обігових коштів серед економістів немає єдиної думки. В цьому плані розглядаючи теоретичні аспекти, обігові кошти визначаються як авансова вартість, яка приймає в процесі кругообігу форму виробничих обігових фондів та фондів обігу, що забезпечують безперервність розширеного відтворення. Таке визначення, на думку автора, найбільш точно і повно відображає головні риси, які характеризують обігові кошти як економічну категорію і дає можливість з реальних позицій розкрити їх суть.

Ефективність використання обігових коштів в значній мірі залежить від організації, в основі якої покладений поділ обігових коштів на власні та позичкові. Поєднання цих форм дає можливість своєчасно і більш повно задовільняти потреби підприємств в ресурсах, і за рахунок маневрування створити умови для ефективного їх використання.

Підвищення ефективності використання обігових коштів передбачає економічно обгрунтоване їх розміщення по елементах і стадіях кругообігу. Раціональне розміщення коштів може бути досягнуто на основі визначення на кожному підприємстві науково обгрунтованих нормативів як одного із важливих принципів організації обігових коштів.

Нормування обігових коштів у значній мірі забезпечується плановістю їх утворення та використання. Принцип плановості обігових коштів передбачає одночасне визначення нормативів обігових коштів підприємства та джерел їх формування.

Правильна організація обігових коштів, всесторонній та глибокий аналіз використання і раціональна структура джерел формують сприятливі умови прискорення їх оборотності, що, в першу чергу, створює умови для додаткового випуску продукції з тією ж сумою авансованих коштів.

В умовах реформування економіки України оптимальність співвідношення в структурі джерел формування обігових коштів слід віднести до компетенції підприємства. Однак, вибір конкретного варіанту їх організації повинен відповідати народногосподарським потребам. Таким чином, проблема стоїть не стільки у встановленні нормативного співвідношення джерел формування обігових коштів, скільки у створенні для підприємства економічної зацікавленості в досягненні в кожному конкретному випадку найкращої, з точки зору народногосподарських інтересів, їх структури.

Одним з основних напрямків організації та управління обіговими коштами є їх нормування. Від того, наскільки правильно буде визначена потреба підприємства в обігових коштах, залежить його нормальна виробнича діяльність, здатність створити всі необхідні умови для організації виробництва та реалізації продукції.

При розробці економічно обгрунтованих нормативів необхідно враховувати специфіку роботи як мисливських господарств, так і звірогосподарств.

Основною функцією мисливських господарств є облік, охорона і організація полювання диких звірів та птахів. Найбільше витрат по охороні та відтворенню диких звірів несе Міністерство лісового господарства та Українське товариство мисливців і рибалок, де основна питома частина (більше 95%) припадає на біо-

технічні заходи. Поряд з перерахованими функціями, мисливські господарства дають народному господарству декілька видів продукції: м'ясо, шкірки, пір'я, пух. Так, тільки за 1991 рік мисливськими господарствами було реалізовано хутра диких звірів на суму 1591,9 тис.крб., м'яса диких тварин - 2044,1 тис.крб., доходи мисливських господарств України склали більш ніж 220 млн.крб.

Звірогосподарства - основні виробники кліткового хутра. Тільки за 1992 р. звірогосподарства України реалізували шірок норки, сріблясто-чорної та червоної лисиці на суму більш ніж 150 млн.крб.

Значні обсяги виробництва в звіро- та мисливських господарствах обумовлюють актуальність вирішення проблеми забезпечення їх необхідними коштами, в тому числі і обіговими.

Дослідження складу і структури обігових коштів звіро- та мисливських господарств дало можливість розглянути таку проблему організації обігових коштів як їх розміщення між сферою виробництва та сферою обігу. Встановлення оптимального співвідношення обігових коштів між сферою виробництва та обігу має важливе значення для виконання виробничої програми, що є одним із важливих факторів підвищення ефективності використання обігових коштів. Встановлено, що тільки 45 відсотків обігових коштів звірогосподарств вкладені у сферу виробництва, а 55 - у сферу обігу. Таке співвідношення в обігових коштах не може забезпечити максимального скорочення часу перебування їх у сфері обігу.

В складі нормованих обігових коштів значну частину займають продуктивні звірі, молодняк тварин, величина яких визначається сезонним коливанням як на окремі дати, так і в окремих господарствах.

Сезонний характер діяльності звіро- та мисливських господарств викликає необхідність створення біля 30 відсотків запасів кормів, які забезпечували б підтримання безперервного процесу відтворення основного стада звірів.

Характер виробничої діяльності звірогосподарств передбачає значні вклади коштів і з інші активи (матеріальні активи) - біля 15 відсотків.

Ненормовані грошові кошти займають значну питому вагу, яка зумовлена характером розрахунків за відвантажену продукцію. Незначне відволікання коштів в дебіторську заборгованість (біля 0,1 відсо.ка), а також відсутність імібілізації обігових коштів

свідчить про дотримання фінансової дисципліни.

Однією з умов використання обігових коштів є раціональна організація джерел їх формування. Розмір фінансових резервів, які формують обігові кошти, повинні відповідати їх дійсній потребі. В іншому випадку, при наявності лишку джерел формування спостерігається невиправданий ріст об'ягу обігових коштів, змінюється і їх структура, що призводить до використання цих коштів по напрямках, які не передбачені. При недостатньому обсязі джерел формування господарства відчувають фінансові труднощі.

Основним джерелом формування обігових коштів звірогосподарств є власні кошти, які становлять більше 60 відсотків від загальної суми джерел обігових коштів. Для мисливських господарств характерне зворотнє положення - незначна частина власних коштів, або їх повна відсутність (рис.1,2).

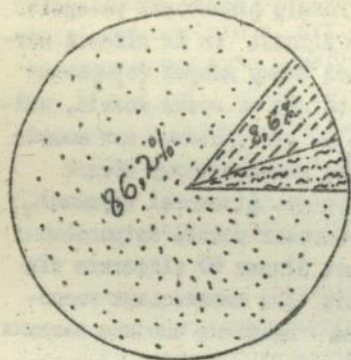
Аналіз складу і структури залучених коштів дає можливість зробити висновок про те, що їх основу складають відрахування в спецфонди та кредиторська заборгованість. До того ж в останні роки спостерігається тенденція росту кредиторської заборгованості.

В ході дослідження було виявлено її вплив на планові джерела формування обігових коштів і на результати ефективності їх використання. В зв'язку з цим зап. поновано здійснювати планування потреби звірогосподарств в обігових коштах з врахуванням кредиторської заборгованості.

Не менш важливою потребою є нормування обігових коштів. Аналіз діючої практики нормування обігових коштів почав, що нормуванням, в деякій мірі, займалися звірогосподарства, тоді як мисливські господарства стояли осторонь. Такий підхід до нормування обігових коштів звіро- та мисливських господарств підриває основи комерційного розрахунку та не сприяє укріпленню відповідальності підприємства за свій фінансовий стан.

В умовах переходу до ринкової економіки особливо актуальними є проблеми підвищення ефективності використання обігових коштів. Для вирішення цієї проблеми необхідно вдосконалити методику економічного аналізу, визначення критеріїв оцінки ефективності використання обігових коштів.

На нашу думку, критерієм оцінки може бути відносна мінімізація обігових коштів, які необхідні для забезпечення викорис-

Умовні позначення:

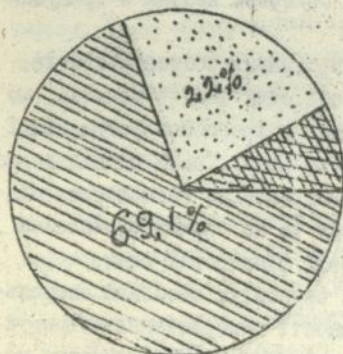
- - власні кошти
- - залучені кошти
- - позичкові кошти
- - спефонди
- - кредитори

Рис.1. Джерела формування обігових коштів звірогосподарств

Умовні позначення:

- - власні кошти
- - залучені кошти
- - позичкові кошти

Рис.2. Джерела формування обігових коштів мисливських господарств

тання підприємством завдань по отриманню максимальних кінцевих результатів виробничої діяльності.

В комплексі проблем, які пов'язані з пошуком шляхів використання обігових коштів особливої уваги набуває система показників, яка б забезпечила найбільш правильну оцінку їх використання.

На основі вивчення та критичної оцінки показників, відображених в економічній літературі, порад з таким показником, як швидкість обороту (оборотність) пропонується використовувати такі показники ефективності використання обігових коштів як коефіцієнти використання, завантаження та збереження обігових коштів, рентабельність.

Ефективність використання обігових коштів залежить, в основному, від таких факторів - реалізованої продукції та вартості обігових коштів. Для того, щоб мати змогу оцінити вплив цих факторів на коефіцієнт використання обігових коштів було застосовано багатofакторний кореляційний аналіз.

Згідно цього методу модель залежності шуканої величини від різноманітних факторів описується рівнянням виду:

$$Y = a_0 f_1(x_1) f_2(x_2) \dots f_n(x_n)$$

де: Y - величина впливу шуканої величини;

a_0 - значення шуканого коефіцієнту;

$f_n(x_n)$ - величина функції.

Щоб оцінити залежність більш предметно були зібрані статистичні дані по 16 звірогосподарствах України. Шляхом послідовних підстановок за методом Франсона та використання методу найменших квадратів з допомогою ЕОМ, нами було отримано графічне зображення залежності ефективності використання обігових коштів від реалізованої продукції та вартості коштів, яке показано на рис.3 та рис. 4.

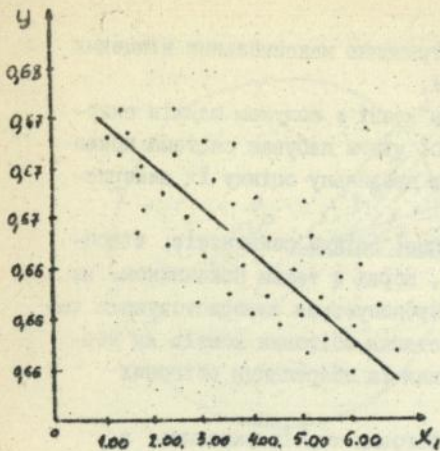

Рис.3. Кореляційне поле та теоретична лінія регресії $f_1(X_1)$

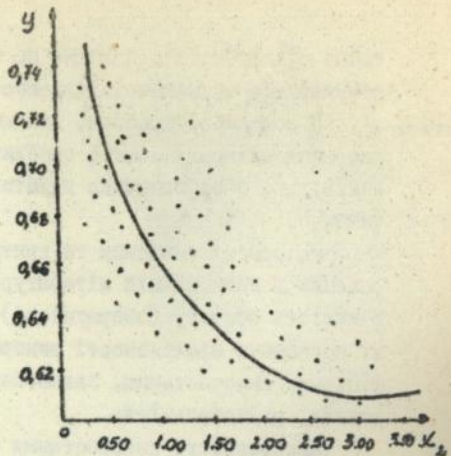

Рис.4. Кореляційне поле та теоретична лінія регресії $f_2(X_2)$

Рентабельність пропонується розраховувати як відношення суми прибутку до суми середніх запасів обігових коштів, коефіцієнт завантаження - як відношення суми середніх залишків обігових коштів до вартості реалізованої продукції, а коефіцієнт збереження обігових коштів - як відношення суми обігових коштів на кінець і початок розрахункового періоду /квартал, рік/.

В системі заходів щодо підвищення ефективності використання обігових коштів особлива роль відводиться вдосконаленню їх нормування. Визначення економічно обґрунтованих норм і нормативів обігових коштів можливе тільки шляхом розрахунку їх в кожну господарстві. При цьому в основу необхідно закласти реальні норми, які витікали б з конкретних умов діяльності зворотних мисливських господарств. Такі норми повинні бути прогресивними, враховувати проблеми вдосконалення матеріально-технічного забезпечення, роботу складів, підвищення рівня механізації трудоемких процесів, якості хутрянці продукції, використання

прогресивних форм розрахунків та прискорення документообігу.

Запропонована методика враховує вплив сезонності на величину окремих статей обігових коштів. Найбільший вплив сезонності характерний для кормів, молодняка звірів, готової та відвантаженої продукції. Відносною стабільністю вкладаєть обігових коштів на протязі року характеризуються продуктивні звірі, матеріальні активи, дезозасоби. Все це і дало можливість вибрати окремі методи для розрахунку прогресивних норм.

Норми обігових коштів по продуктивних звірях, спецодягу, кормах і коштах в касі пропонується розробляти по методиці прямого розрахунку. По дезозасобах, молодняку звірів, незавершеному виробництву, готовій продукції, продукції відвантаженої, пальному, запасних частинах і частково по матеріальних активах виходячи з фактичних залишків, за виключенням зайвих матеріальних цінностей та витрат.

Основним елементом обігових коштів звірогосподарства є продуктивні звірі (лисиця, норка та інші), які дають приплив і хутро. Норму обігових коштів по цьому елементу пропонується розраховувати по формулі:

$$N_{п.з.} = \frac{B_{п.с.} \times 1000}{СП_{п.с.}}$$

де: $N_{п.з.}$ - норма обігових коштів по продуктивних звірях, крб.;

$B_{п.с.}$ - середньорічна балансова вартість продуктивного стада звірів за 2 роки, тис. крб.

$СП_{п.с.}$ - середньорічне поголів'я основного стада за 2 роки, голів.

Не менш важливим є нормування обігових коштів по статті "Корми". При нормуванні обігових коштів пропонуємо всі корми поділити на дві групи, виходячи з особливостей їх доставки і споживання:

- корми, що поставляються і споживаються на протязі всього року в основному рівномірно (с і продукти, риба морожена, обезжирене молоко, перегон молока, сир пісний та ін.);

- корми, що поступають на протязі року не рівномірно, але споживаються, в основному, рівномірно (морква, буряк, картопля, крупа та ін.).

Загальну норму обігових коштів в цілому пропонується визначати по формулі:

$$M_K = \frac{N_1 \times P_1 + N_2 \times P_2}{P_1 + P_2}$$

де: M_K - загальна норма обігових коштів на корми, дні;
 N_1 - норма обігових коштів по 1-й групі кормів, дні;
 N_2 - норма обігових коштів по 2-й групі кормів, дні;
 P_1 - розхід по 1-й групі кормів, тис.крб.;
 P_2 - розхід по 2-й групі кормів, тис.крб.

Норму обігових коштів на 1-у групу кормів пропонуємо розраховувати на основі індивідуальних норм, які складаються з часу, що необхідний для приймання, розвантаження і складування; підготовки кормів для споживання; перебування кормів в поточному та гарантійному запасі. Розрахунок проводиться по кожній складовій частині норми. Після визначення складових частин індивідуальних норм обігових коштів по кормах 1-ої групи розраховується середня норма по всій групі (табл.1).

Середню норму обігових коштів по 2-й групі кормів пропонуємо розраховувати спрощеним методом, по якому норма визначається як частка від ділення середнього мінімального залишку кормів за три роки на середню одноденну витрату їх за цей період.

Спецефічним елементом обігових коштів, який підлягає нормуванню є "Молодняк тварин", до яких належать звірі з моменту їх відсадки до забою, або переводу в основне стадо.

Норму обігових коштів по цьому елементу пропонується розраховувати як частку від ділення середнього мінімального залишку як здняка звірів по балансовій вартості за три останні роки на середні одноденні витрати по утриманню всього поголів'я звірів за цей же період.

В перелік обігових коштів, які підлягають нормуванню включаються і запасні частини. Норму обігових коштів на запасні частини пропонуємо розраховувати виходячи із середньорічних фактичних залишків запасних частин і середньорічної вартості діючого обладнання за звітний період. Для цього середньорічні

Таблиця I

Розрахунок норми обігових коштів
по кормах методом прямого розрахунку

Найменування кормів	Розрахунок норми						Розра- хункові суми /гр.6х гр.7/
	роз- ван- тежен- ня, дос- тавля, прим- ення	гід- го- вний ка до спо- жи- ван- ня	по- точ- ний скла- д дє- кий запас	га- ран- тій- ний за- пас	всьо- го /гр.2+ гр.3 гр.4+ гр.5/	плано- ви. розхід тис. крб.	
I	2	3	4	5	6	7	8
I група кормів							
Субпродукти	0,2	0,1	1,1	0,9	2,3	189779	436491,7
Риба морожена	0,2	0,1	30,0	24,0	54,3	11279	61 149,7
Молокопродукти	0,2	0,1	13,0	10,4	23,7	19248	629409,6
Всього методом прямого розра- хунку	x	x	x	x	7,7	220306	1678351,0
Інші види	x	x	x	x	7,6	7677	58345,2
Всього	x	x	x	x	7,6	227983	173696,2

фактичні залишки запасних частин ділять на середньорічну зарплату діючого обладнання. При цьому із залишків виключаються зайві запасні частини, які відносяться до недіючого обладнання.

Отримана частка представляє собою норму обігових коштів на запасні частини, яка після коректування на збільшення міжремонтного періоду в майбутньому приймається в якості діючої норми.

Специфічний підхід в нормуванні пропонується по статті "Інші активи", до якої відносяться різні по характеру матеріали: господарські, гнидокозуювані предмети, витрати майбутніх періодів та інші. Оскільки призначення цих матеріалів різне, різним і є їх нормування. При цьому матеріальні активи не-

обхідно поділити на три групи:

- а) господарські матеріали на складі;
- б) виробничі інструменти в експлуатації;
- в) спецодяг в експлуатації.

Нормування обігових коштів по інших активах слід проводити по кожній групі окремо.

Нормування обігових коштів по першій групі інших активів пропонуємо визначити виходячи з середнього залишку господарських матеріалів, малоцінних і швидкозношуваних предметів, витрат майбутніх періодів та підзвітних сум за звітний період, росту товарної продукції по собівартості у звітному році - при порівнянні з попереднім, тобто з допомогою коефіцієнта еластичності по формулі:

$$K_{ел} = \frac{Y_0}{Y} : \frac{X_0}{X}$$

де: X_0 - початкове значення факторів (виробництво товарної продукції);

Y_0 - початкове значення витрат (середнього залишку);

X - приріст товарної продукції;

Y - приріст витрат.

Із середнього залишку господарських, малоцінних і швидкозношуваних предметів на складі, витрат майбутніх періодів і підзвітних сум, який обчислюється по формулі середньохронологічної, необхідно попередньо виключити зайві матеріали, невиправдані та завищені витрати.

Діючи норму обігових коштів по другій групі матеріальних активів слід розраховувати на основі фактичних даних про залишки виробничих інструментів в експлуатації та середньчислової чисельності працюючих в даному періоді.

Норма обігових коштів по третій групі матеріальних активів (спецодяг в експлуатації) визначається як частка від ділення потреби в обігових коштах на спецодяг в експлуатації в плановому році на середньчислову чисельність робітників в тому ж році.

Норматив обігових коштів по статті "Інші активи" складається із сум нормативів по кожній групі.

Особливий підхід пропонується при нормуванні статті "Каса". Оскільки фактичні залишки грошей в касі звірогосподарств значні, то розрахункова норма обігових коштів по даній статті не визначається. Норматив обігових коштів пропонується встановлювати на основі середніх фактичних залишків готівки в касі у звітному році, але в межах ліміту залишку каси, який затверджується банком на плановий період (рік, квартал) і розраховувати по формулі:

$$N_{г.р.} = K_{г.р.} + K_{г.о.} + K_{г.з.},$$

де: $N_{г.р.}$ - норматив обігових коштів, тис.крб.;

$K_{г.р.}$ - кількість грошей, які необхідні для розрахунку з клієнтами, тис.крб.

$K_{г.о.}$ - кількість грошей, які необхідні для покриття операційних витрат, тис.крб.;

$K_{г.з.}$ - кількість грошей, які необхідні для розрахунків з працівниками господарства, тис.крб.

У відповідності із запропонованою методикою виконані розрахунки норм і нормативів обігових коштів для Сокальського і Стрийського звірогосподарств, що дало можливість підвищити ефективність їх використання. В результаті впровадження розрахункових норм обігових коштів одержано економічний ефект в сумі 200 млн.крб. (в даних 1997 р.).

Порядок розрахунку норм і нормативів по елементах обігових коштів "Корми", "Пальне", "Запасні частини" і "Незавершене виробництво" може в повній мірі використовуватись для визначення загальної потреби в обігових коштах для мисливських господарств.

Одним із факторів, які впливають на ефективне використання обігових коштів є організація виробництва та господарсько-фінансові відносини. Виходячи з цього напропонується ряд заходів по їх вдосконаленню, до яких відноситься раціоналізація кормової бази звіроводства, яка в кінцевому рахунку знижує собівартість шкуркової продукції і підвищує дохідність господарств.

Не менш важливим запропонованим заходом для звірогосподарств є поглиблення спеціалізації мисливського господарства шляхом подальшого скрочення кількості і кольорових звірів, які розводяться в

межах одного господарства. Це дає можливість орієнтувати зусилля трудових колективів на вирішення завдань підвищення продуктивності самок норок та якості хутрової сировини. Крім цього для підвищення якості хутра пропонується у кожному звірогосподарстві розробити комплексну програму підвищення якості виробленої продукції, яка б обов'язково включала такі вимоги: дотримання технологічних операцій вирощування молодняка звірів, певної обробки хутрової сировини, а підсилення матеріальної зацікавленості працівників у кінцевих результатах праці.

До важливих напрямків підвищення продуктивності продукції звіроводства та мисливства відноситься запропонована нам переробка шкіркової продукції та виготовлення з неї товарів народного споживання безпосередньо в господарствах, створення спільних підприємств. Принципова важливість створення останніх полягає в освоенні прогресивних технологій та виходу на світовий рівень якості продукції, необхідної для організації торгівлі на міжнародному ринку готовими хутровими виробами.

Основні результати дослідження та пропозиції, які викладені в дисертації, направлені на вирішення задач по підвищенню ефективності використання коштів звіроводства та мисливства, їх практична реалізація дасть можливість звіро- та мисливським господарствам поставити на більш високий рівень організації планування обіговими коштами, підвищити матеріальну зацікавленість в їх економному використанні, добитися підвищення ефективності використання обігових коштів, що і відповідає новим вимогам господарювання в період переходу до ринкової економіки.

Основні положення дисертації викладені в таких роботах:

1. Особенности нормирования оборотных средств в звероводческих хозяйствах потребительской кооперации // Проблемы совершенствования деятельности потребительской кооперации: Тезисы докладов научно-практической конференции. - Центросоюз, 1960. - 0,5 п.л.
2. К вопросу об источниках формирования оборотных средств звероводческих хозяйств потребительской кооперации // Хозяйственный учет, финансы и кредит: Респ.мехвед.сб., 1962, № 24.-К.: Техніка, 0,5 п.л.

3. Некоторые особенности нормирования оборотных средств звероводческих хозяйств // Роль потребительской кооперации в решении продовольственной программы в зоне ТПК КМА: Тезисы докладов областной конференции.- Белгород, 1985.-0,3 п.л.
4. Методические указания по нормированию оборотных средств звероводческих хозяйств потребительской кооперации.- М.: Центрсоюза, 1987.- 1,8 п.л.
5. Совершенствование организации оборотных средств и повышение эффективности работы звероводческих хозяйств потребительской кооперации // Тезисы докладов преподавателей и сотрудников БКИ по итогам 1987-1988 г.г.- Белгород, 1989.- 0,1 п.л.
6. Использование математических методов для определения эффективности использования оборотных средств // Материалы XI-й научно-практической конференции профессорско-преподавательского состава БКИ.- Белгород, 1990.- 0,1 п.л.
7. Усилить реакцию использования хозрасчетных принципов в использовании оборотных средств // Материалы XI-й научно-практической конференции профессорско-преподавательского состава БКИ.- Белгород, 1990.- 0,1 п.л.
8. Проблемы формирования оборотных средств в условиях рынка // Материалы юбилейной научно-методической конференции.- Белгород, 1991.- 0,2 п.л.
9. Экономическое образование арендной платы и взаимоотношений с бюджетом // Материалы XII-й межвузовской научно-теоретической конференции профессорско-преподавательского состава.- Белгород, 1991.- 0,1 п.л.
10. Проблеми підвищення ефективності використання обігових коштів в умовах переходу / ринкової економіки // Зб. "Економічні проблеми лісопромислового комплексу в умовах переходу до ринкових відносин", деп. в Україні, 1992.- 0,6 др.а.

Adles

AB 29.400

AB 29.400

Ротарит ДИПТ . Замовлення 20 Тираж 100